

Instytut Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu w Białymstoku
Białystok

LEONARDA DACEWICZ

*Mikrotoponimia miejscowości Mielnik
w województwie białostockim*

Microtoponymie de la localité Mielnik de la voïevodie de Białystok

Miejscowość Mielnik jest położona na wschodnim brzegu Bugu niedaleko granicy z Białorusią. To dawne miasteczko podlaskie ma barwną, wielowiekową historię. Początki tego grodu sięgają XI w., kiedy to ziemie nad Bugiem opanowali książęta ruscy i wśród wsi mazowieckich wzniesli kilka grodów, m.in. Mielnik. Pod tymi grodami wśród ludności mazowieckiej osiedlała się dość licznie ludność ruska, głównie pochodzenia wołyńskiego. Wypierała ona ludność mazowiecką. W wieku XV ponownie zaznacza się ekspansja Mazowszan.

Podczas panowania wielkich książąt liwskich następuje dalszy rozwój osadnictwa ruskiego, pojawili się również osadnicy białoruscy, a nawet litewscy. Wpływy białoruskie i litewskie zaznaczyły się wśród licznie osiedlonej ludności pochodzenia północno-ukraińskiego. W ciągu XVI i XVII w. na całym obszarze Podlasia nasilają się wpływy polskie. Najmniej podatne na te wpływy były tereny zajęte przez ludność ruską nadbużańską. W XVIII w. proces zasiedlenia Podlasia ustaje¹. Ten krótki rys historyczny pozwala ustalić, że Mielnik jest miejscowością położoną na terenie zróżnicowanym

¹ J. Wiśniewski, *Rozwój osadnictwa na pograniczu polsko-rusko-litewskim od końca XIV do połowy XVII w.*, „Acta Baltico-Slavica”, t. I, 1965, s. 115–137; *Osadnictwo wschodniej Białostocczyzny, geneza, rozwój oraz zróżnicowanie i przemiany etniczne*, ABS, t. XI, 1977, s. 7–80.

pod względem etnicznym. Etniczna mozaika znalazła odbicie w używanym na tym obszarze języku, a więc także w antroponimii i mikrotoponimii tego terytorium.

Mielnik zarówno teraz, jak i w przeszłości zajmował znaczny, a przy tym urozmaicony pod względem topograficznym obszar. Malowniczość terenu, a zarazem społecznie użyteczna konieczność oznaczenia różnych obiektów, dały w rezultacie znaczną liczbę nazw terenowych. Pochodzenie niektórych mikrotoponimów mielnickich datuje się w dalekiej przeszłości, np. nazwa *Przedmieście* || *Predmiest'je* jest odnotowana w XVI-wiecznych planach tego miasta, stąd też nie zawsze udaje się ustalić ich genezę.

Mikrotoponimy, czyli nazwy drobnych obiektów terenowych, są ściśle związane z życiem i działalnością człowieka, z ukształtowaniem terenu, fauną, florą itp. Są tworzone przez ludność, która zamieszkuje dany obszar². Źródłem powstania mikrotoponimów są zatem nazwy terenowe lub miejscowe, apelatywy oraz antroponimy. Najczęściej nazwy mikrotoponimiczne tworzone są w wyniku onimizacji apelatywu.

Zagadnienie klasyfikacji mikrotoponimów do dnia dzisiejszego nie jest zadowalająco rozwiązane. Autorzy monografii i artykułów poświęconych tej tematyce stosują własne, szczegółowe podziały znaczeniowe (np. M. Łeśiów³), lub posługują się klasyfikacją semantyczną, ustaloną dla nazw terenowych przez W. Taszyckiego⁴. Klasyfikacja ta ma już długą tradycję. Była i jest modyfikowana i dostosowywana przez badaczy onomastów do specyfiki omawianych nazw terenowych.

Użycie do oznaczenia konkretnego obiektu terenowego określonej nazwy było i jest motywowane jakąś narzucającą się uwadze, obiektywnie lub subiektywnie postrzeganą właściwością tego obiektu: cechą zewnętrzną, położeniem, niekiedy jakimś autentycznym lub domniemanym wydarzeniem z nim związanym. Przeprowadzaniu analizy semantycznej mikrotoponimów powinno zatem towarzyszyć przeświadczenie, że obok prymarnej dla wszelkiej nazwy geograficznej toponimicznej funkcji oznaczania obiektu, należy brać pod uwagę znaczenie nazwy terenowej, a właściwie dwa jego rodzaje: znaczenie leksykalne (etymologiczne) i znaczenie motywacyjne (onimiczne), np. nazwa *Czerwona Góra* nie jest związana z kolorem góry jako takiej, tylko ze zbliżonym do czerwonego kolorem gliny kopanej na jednym ze zboczy tej

² M. Łeśiów, *Terenowe nazwy własne Lubelszczyzny*, Lublin 1972; M. Kondratiuk, *Nazwy miejscowe i terenowe od apelatywów geograficznych grąd, hrud na pograniczu polsko-białorusko-ukraińskim*, ABS, t. XII, s. 121–131.

³ M. Łeśiów, *op. cit.*

⁴ W. Taszycki, *Słowiańskie nazwy miejscowe (ustalenie podziału)*, [w:] *Prace Komisji Językowej PAU*, nr 29, Kraków 1964.

góry; *Szubienica* — niewielkie wzgórze pokryte zaroślami; nazwa szubienica wzięła się stąd, że kiedyś (prawdopodobnie w czasie powstania styczniewego) było to miejsce kaźni, rosły tam wysokie sosny, na którym wieszano ludzi.

Podane przykłady wskazują na występowanie przypadków nietożsamości znaczenia leksykalnego i motywacyjnego określonej nazwy terenowej.

Właściwa klasyfikacja, jak twierdzi M. Kornaszewski⁵, to klasyfikacja oparta na kryterium ich znaczenia motywacyjnego. Analizując mechanizm powstawania nazw terenowych należy uwzględnić rodzaj motywacji semantycznej nazwy, jej podstawę oraz strukturę.

Klasyfikację mikrotoponimów mielnickich przeprowadzam zgodnie z podziałem W. Taszyckiego, zmodyfikowanym przez M. Kornaszewskiego⁶.

ANALIZA ZNACZENIOWA

1. Nazwy topograficzne:

a) lokalizujące (lokalizują obiekt względem innego obiektu lub centrum danej miejscowości):

Drugie Płoskiłowo, Kruhowina, Moszczyńska || Moszczonka, Ostatni Rów, Pierwsze Płoskiłowo, Podpólne, Przedmieście || Predmiest'je, Podłuze, Podostowie, Pierwsze Łąki, Pierwszy Rów, Rynek, Średnie Łąki, Wajkówka, Wilenówka, Werhórna, Zadnia Rapa, Zagórczycka, Zagórze || Za górą || Za horoju, Zadnie Płoskiłowo, Zadni Rów;

b) charakteryzujące (motywowane charakterem topograficznym obiektu, kształtem, wysokością lub głębokością, jakością gleby, podłoża, związane z florą i fauną):

Bodiakowo, Borek, Pod Borkiem, Buchta, Bystrzak || Bystrak, Chmurowszczyzna, Dolina, Doty, Góry, Głogi, Grabowiecka, Gusiniec || Husiniec, Jażwiny, Kamień || Kamienie, Kiempa, Kozi Rynek, Lisowe, Mokranka, Morgi, Na Nizie, Niz, Ostra Chwoja, Piaski, Plisznik, Płoskiłówka, Płoscza, Płaszczynna, Popław, Sokołówka, Szerokie, Szawka, Telatycka, Topolina, W topolach;

c) lokalizująco-charakteryzujące:

Czerwona Góra, Brzozowe Płoskiłowo, Głęboki Rów, Łopacki Rów, Olchowe Płoskiłowo.

2. Dzierżawcze:

⁵ M. Kornaszewski, *W sprawie klasyfikacji nazw terenowych. Uwagi i propozycje*, „Onomastica” XXX, 1986, s. 9.

⁶ *Ibidem*.

Bartków Rów, Daciówka, Konstanty Rów, Kozacki Rów, Pikiłówka, Wzgórze Rocha;

3. Gospodarcze (kulturowe):

Czynszowa Rapa, Gościniec, Góra Zamkowa, Dodatki, Granka, Kierkuty, Poruby || Poręby, Pod burcią, Seliski, Smolarka, Stary Trakt, Stary Gościniec, Trybakowo;

4. Okolicznościowe:

Kniażewo, Krawczanka, Polacka, Pahuby || Pohuby, Uszeście, Szubienica, Na szubienicy, W szubienicy, Trojan, W Trojanie ;

5. Nazwy niejasne:

Hołowskie, Jezuski, Żuniejewo.

Analiza znaczeniowa mielnickich mikrotoponimów wykazała, że wyraźną przewagę mają nazwy topograficzne lokalizujące i charakteryzujące. W grupie nazw niejasnych znalazły się wprawdzie tylko trzy nazwy, ale ściśle rzecz biorąc geneza kilku nazw zakwalifikowanych jako gospodarcze i okolicznościowe nie jest niepodważalna. Jak już wspomniałam, znaczna liczba mikrotoponimów mielnickich sięga korzeniami dość odległej przeszłości i pomimo to, że są one powszechnie znane i używane, nikt nie potrafi wyjaśnić ich genezy. Taka sytuacja stoi w wyraźnej sprzeczności z twierdzeniem E. Rzetelskiej-Feleszko⁷, że mikrotoponimia jest tą kategorią nazewnictwa geograficznego, gdzie bezpośrednio obserwować można zarówno związki ze słownictwem pospolitym, jak i kształtowanie się procesów nazwotwórczych, a historia nazw małych obiektów terenowych jest o tyle świeża, że bez trudu można wskazać odpowiednie appellativa, stanowiące podstawę nazwy.

ANALIZA FORMALNA

Analizę formalną badanych mikrotoponimów przeprowadzam według układu, który opracowała T. Gołębiowska⁸, po wprowadzeniu niezbędnych, moim zdaniem, zmian.

A. Nazwy pojedyncze:

I. Nazwy równe apelatynom w formach podstawowych lub derywowanych:

Borek, Buchta, Doły, Dolina, Góry, Głosi, Gościniec, Kierkuty, Kamienie || Kamieni, Lisowe, Łąki, Niz, Pahuby, Poruby || Poręby, Przedmieście ||

⁷ E. Rzetelska-Feleszko, *Nazwy terenowe dawniej i dziś*, „Onomastica” XXVII, 1982, s. 177–178.

⁸ T. Gołębiowska, *Terenowe nazwy orawskie*, Kraków 1964.

Predmiest'je, Piaski, Płoszcza, Płaszczyna, Rynek, Szubienica, Szerokie, Trojan, Uszeście, Werhurna;

II. Nazwy derywowane różne od apelatywów:

-owo: *Bodiakowo* || *Bodziakowo, Trybakowo*; -(ow)szczyzna || -(ow)szczyzna: *Chmurowszczyzna* || *Chmurowszczyzna*; -(an)ka: *Mokranka, Krawczanka, Kamianka*; -ówka: *Płoskiówka, Sokołówka*; -cka: *Polacka, Telatycka, Grabowiecka, Zagórczycka*; -ina: *Kruhowina, Topolina*; -inieć: *Gusinieć* || *Husinieć*; -nik: *Plisznik*; pod- || -e: *Podostowie, Podtuże, Podpolne* || *Podpólne*; za- || -e: *Zagórze, Zabuże*;

III. Nazwy derywowane od innych nazw własnych:

-ka: *Wajkówka, Wilnówka*; -onka || -ynka: *Moszczyńska* || *Moszczonka*; -ówka: *Daciówka, Pikiówka*; pod- || -e: *Podostowie*; za- || -e: *Zabuże*;

B. Nazwy złożone dwuczłonowe:

I. Wyrażenia przyimkowe:

Na Nizie, Na Szubienicy, Pod Borkiem, Pod Burcią, W Łąkach, W Trojanie, W Szubienicy, W Kamieniach, W Topolach, Za Górą || *Za Horoju*;

II. Zestawienia:

Bartków Rów, Brzozowe Płoskiowo, Czerwona Góra, Czyszowa Rapa, Drugie Płoskiowo, Głęboki Rów, Góra Zamkowa, Konstanty Rów, Kozacki Rów, Kozi Rynek, Łopacki Rów, Olchowe Płoskiowo, Pierwsze Płoskiowo, Ostra Chwoja, Pierwszy Rów, Pierwsze Łąki, Pierwsze Płoskiowo, Stary Trakt, Stary Gościńiec, Średnie Łąki, Wzgórze Rocha, Zadnia Rapa, Zadni Rów, Zadnie Płoskiowo.

O ile w ojkonimach wyraźnie występują określone typy słowotwórcze, to nazwy terenowe cechuje słaba wyrazistość środków formalnych. Zasadniczy zrąb mikrotoponimów mielnickich stanowią formacje rzeczownikowe, równe apelatywom w formach podstawowych lub derywowanych (czyli prymarnych z toponimicznego punktu widzenia). Dość licznie reprezentowane są także zestawienia. Konstrukcje przyimkowe w funkcji mikrotoponimów na omawianym terenie stanowią nieliczną grupę. Występują samodzielnie lub wymiennie z ich postaciami substancywizowanymi i adiektywizowanymi. Zuniwerbizowane wyrażenia przyimkowe są wygodniejsze w użyciu⁹. Niektóre z nich całkowicie wyparły synonimiczne konstrukcje przyimkowe, np. *Podpólne* (< *Pod polem*), *Podostowie* (< *Pod Ostowem*), inne funkcjonują równoległe z ich dwuelementowymi odpowiednikami, np. *Zabuże* — *Za Bugiem, Zagórze* — *Za górą*.

Z przeglądu formantów uczestniczących w regionalnych procesach na-

⁹ *Ibidem*.

zwotwórczych wynika, że dominującą rolę w kształtowaniu się substancywnej warstwy mikrotoponimicznej odegrały formanty *-cka*, *-anka*, *-ówka*.

WYKAZ NAZW TERENOWYCH

Bartków Rów — rów obok drogi zwanej Werhórna od strony wsi Osłowo; nazwa związana z jakimś wydarzeniem z okresu powstania styczniowego.

Bodziakowo || **Bodiakowo** — położone za Bugiem (naprzeciw Mielnika) mokradła porośnięte ostami; gw. *bodziak* || *bodiak* ‘oset’.

Borek — odcinek brzegu w górnym biegu Bugu porośnięty sosnami; ap. *borek* ‘niewielki lasek’.

Brzozowe Płoskiłowo — podmokłe pole nad Bugiem, rosną tam brzozy; wschł. *płoskij* ‘równy’, gw. *płoskij* ‘nizinny, niski’.

Buchta — zatoka na Bugu w części zwanej *Kniażewo*; wschł. *buchta* ‘zatoka’.

Bystrzak || **Bystrak** — odcinek Bugu z bystrym nurtem w sąsiedztwie *Zadniej Rapy*; ap. pol. *bystry*, wschł. *bystryj* ‘szybki’.

Chmurowszczyzna || **Chmurowszczyzna** — fragment ulicy Brzeskiej, znajdujący się na wysokim wzniesieniu („pod chmurami”), które dzieli część Mielnika zwaną *Rynkiem* i *Zagórzem*.

Czerwona Góra — góra za Mielnikiem przy drodze do wsi Sutno, kopano tam glinę koloru czerwonego.

Czynszowa Rapa — kamienisty brzeg Bugu za Przedmieściem; *rapa* ‘zapora z kamieni’¹⁰. Zdaniem K. Szcześniak¹¹ wyraz *rapa* powstał w wyniku niczym nie umotywowanego podziału rdzenia — odcięcia skróconego *węgo* od *węgorapa* pierwotnie ‘kręta rzeka’; *czynszowy* ‘dający zysk z czynszu’.

Daciówka — pole należące kiedyś do właściciela o nazwisku Daciuk.

Dodatki — łąki w *Trojanie* (koło jeziora Trojan); przydzielono je chłopom po reformie rolnej i po akcji repatriacyjnej.

Dolina — nisko położone pola, graniczące z częścią brzegu Bugu, zwaną *Kniażewo*.

Doły — doły na polach zwanych *Lisowymi* przy drodze do wsi Mętna.

Drugie Płoskiłowo — podmokłe pole koło Bugu, znajdujące się za *Pierwszym Płoskiłowem*; por. *Brzozowe Płoskiłowo*.

¹⁰ M. Łesiów, *op. cit.*

¹¹ K. Szcześniak, *Nazwy miejscowe z byłych powiatów oleckiego i goldapskiego związane z bałtyckimi oraz innymi indoeuropejskimi określeniami wody*, [w:] *Studia językowe z Białostoczczyzny...*, *op. cit.*, s. 45.

Głębokii Rów — jeden z rowów (najgłębszy) w tzw. *Górach*.

Głogi — miejsce w końcu *Gór* porośnięte głogami, kopano tam kredę, tzw. glinę do celów domowych.

Gościniec — szerokie drogi wiejskie do Sutna i do Mętny.

Góry — pasmo wzniesień, porośniętych mieszanym lasem, ciągnące się wzdłuż szosy do Osłowa.

Góra Zamkowa — wysokie wzniesienia nad Bugiem z ruinami dawnego zamku (Mielnik był miastem królewskim).

Grabowiecka — polna droga do kolonii Grabowiec; nazwa pochodzi od lasu grabowego, nazwa kolonii jest wtórna.

Granka — droga, która dzieli pola i ogrody znajdujące się na górze; gw. *granka* ‘granica’.

Gusinieć || **Husinieć** — pastwisko nad Bugiem w rejonie Zagórza, pasą się tam krowy i gęsi; por. ros. *guś*, ukr. *huś* ‘gęś’.

Hołowskie — smug (wąski pas łąki lub pola, podmokła łąka) z prawej strony drogi zwanej *Werhórna* w kierunku Osłowa; nazwa niejasna.

Jażwiny — pole pod Sutnem; odłogi porośnięte zagajnikami z niewielkim miejscem błotnistym; brus., ukr. *jażwina* ‘małe błoto, bagno’, **jaźwiec** ‘borsuk’.

Jezuski — koniec pól mielnickich przy drodze do wsi Mętna; nazwa niejasna.

Kamienie || **Kamieni** || **Kamni** — brzeg Bugu za *Przedmieściem*, gdzie zgromadziło się dużo kamieni.

Kamianka — kamienista droga polna prowadząca do wsi Osłowo.

Kiempa — porośnięta drzewami niewielka wyspa pod drugim brzegiem Bugu naprzeciw *Zadniej Rapy*; ap. *kępa* ‘wysepka na rzece, jeziorze porośnięta drzewami i krzewami’.

Kierkuty — pole koło dawnego cmentarza żydowskiego; przest. *kierkut*, *kirkut* ‘cmentarz żydowski’.

Kniażewo — łąka i zarośla na ostrym zakręcie Bugu; nazwa związana z legendą o kniaziu jaćwieskim.

Konstanty Rów — ostatni rów za Górami przed Osłowem; miejsce związane z jakimś wydarzeniem z okresu powstania styczniowego.

Kozacki Rów — jeden z rowów w tzw. *Górach*; miejsce związane prawdopodobnie z powstaniem styczniowym.

Kozi Rynek — miejsce między Mielnikiem i Osłowem, gdzie dawniej handlowano kozami.

Krawczanka — droga prowadząca do miejsca na Bugu, gdzie dawniej był most zbudowany w czasie I wojny światowej przez Rosjan; nazwa prawdopodobnie jest związana z apelatywem *krw*.

Kruhowina — droga, która okrąży pola położone wokół Mielnika; ukr., brus. ap. *kruh* ‘krąg’, *kruhty* ‘mający formę koła’.

Lisowe — pole pod lasem koło drogi do wsi Mętna; ukr. *lis* ‘las’.

Łąki — łąki nad Bugiem.

Łopacki Rów — szeroki jak łopata rów w tzw. *Górach*.

Mokranka — droga do mokrej doliny nad Bugiem za *Przedmieściem*.

Moszczyńska || **Moszczonka** — polna droga prowadząca z *Zagórza* do wsi *Moszczona*.

Morgi || **Morhi** — pas pól z lewej strony szosy do Osłowa; pol. *morg*, stukr., stbrus. *morh* ‘miara powierzchni gruntów w Wielkim Księstwie Litewskim i Koronie’.

Na Nizie — patrz *Niz*.

Na Szubienicy — patrz *Szubienica*.

Niz — położone nisko pole i ogrody w części zwanej *Zagórze*; wschl. *niz* ‘miejsce niskie, nizina, dół, dolina’.

Olchowe Płoskiłowo — podmokłe pole nad Bugiem, gdzie rosną olchy; patrz *Brzozowe Płoskiłowo*.

Ostatni rów (albo **Zadni rów**) — ostatni rów w *Górach*.

Ostra Chwoja — pole niedaleko drogi zwanej *Wherhórna* w pobliżu fabryki kredy, rosną tam suche, wysokie drzewa iglaste.

Pahuby || **Pohuby** — miejsce w *Górach* przy *Bartkowym Rowie*, związane z jakimiś tragicznymi wydarzeniami; brus. *pahubić*, ukr. *pohubyty* ‘stracić, zgubić, pozbawić życia’.

Piaski — część Mielnika od kościoła w dół; ap. *piasek*.

Pierwszy Rów — pierwszy w kolejności rów w *Górach*.

Pierwsze Łąki — pierwsze w kolejności łąki za Bugiem.

Pierwsze Płoskiłowo — p. *Brzozowe Płoskiłowo*.

Pikiłówka — droga wzdłuż pola *Pikiłowskich*, prowadząca w kierunku wsi *Radziwiłówka*.

Plisznik — miejsce, gdzie były mokradła tatarakowe nad Bugiem koło *Góry Zamkowej*; skupisko ptaków pliszek.

Płoskiłowo (Brzozowe, Olchowe, Pierwsze, Drugie, Zadnie) — wąskie, nisko położone kawałki podmokłych pól nad Bugiem.

Płoszcza || **Płaszczyna** — płaskie miejsce za *Górami* porośnięte jałowcami; por. pol. *plaski*, wschl. *plaskij* ‘równy’.

Płoskiłówka — droga między polami zwanymi *Płoskiłowo*.

Podłuże — smug przed *Łąkami*; por. wschl. *lug, tuh* ‘łąka’.

Podosłowie — pola i łąki mielnickie pod Osłowem.

Polacka — droga na skraju osady za *Przedmieściem*, w 1863 r. polscy powstańcy szli tą drogą od *Wajkowa* do *Siemiatycz*.

Poręby || **Poruby** — kolonia Mielnika, gdzie osiedliło się kilka rodzin po wyrąbaniu lasu; por. pol. *poręba*, wschł. *porub* ‘miejsce, gdzie wyrąbano drzewa w lesie’.

Popław — pola, ogrody niedaleko ośrodka zdrowia; ap. *popław* ‘położona wśród pól łąka, łąka zalewana podczas powodzi’.

Pod Barcią || **Pod Burcią** — miejsce w *Górach*, gdzie rosła duża sosna, w której była barć.

Pod Borkiem — patrz *Borek*.

Rynek — centralna część Mielnika, rynek dawnego miasta.

Sażawka (u Jejnusa) — staw, dawniej należący do Żyda o imieniu Jojne; brus. i ukr. gw. *sażawka* ‘mały staw’.

Smolarka — droga, którą wożono smołę do przeprawy na Bugu, obecnie ul. Królewska.

Socia Sadek — dawny sad bogatej rodziny Socewiczów.

Sokołówka — druga pod względem wysokości góra porośnięta lasem; por. ap. *sokół*.

Stary Gościniec, **Stary Trakt** — droga od kościoła w kierunku góry *Uszeście*; *trakt*, *gościniec* ‘szeroka droga wiejska o nieulepszonej nawierzchni’.

Szubienica — miejsce na ostatnim wzgórzu w paśmie *Gór*; dawniej miejsce kaźni, wysokie sosny spełniały funkcję szubienicy.

Szerokie — znajdujące się obok pól *Lisowych* pole o nieokreślonej szerokości, szersze od trzecinnika, węższe od półwłóczka (trzcinnik, półwłóczek — dawne miary powierzchni).

Średnie Łąki — środkowe według kolejności łąki za Bugiem.

Telatycka — leśna droga, prowadząca od pól zwanych *Lisowymi* do rzeczki Mętna, kiedyś stujłowało, czyli odpoczywało tam pasione bydło; ap. gw. wschł. *telata* ‘cielęta’.

Topolina — pastwisko nad Bugiem koło *Góry Zamkowej*, rosną tam topole.

Trojan — jezioro za Bugiem; nazwa związana z legendą o trzech Janach.

Trybakowo — pola przed *Górami*; ap. *tryba* ‘prosta droga dzieląca las na jednostki gospodarcze’; gw. ‘wąski pas pola, zagon, miedza’.

Uszeście — najwyższa góra w Mielniku; nazwa wiąże się z legendą o zapadnięciu się stojącej na tym wzgórzu cerkwi pod ziemię, aby uchronić znajdujących się tam mieszkańców Mielnika przed zagładą w czasie potopu szwedzkiego; por. wschł. *uchodit*; pol. *uchodzić* ‘uciekać’.

Wajkówka — droga do miejscowości Wajków.

Werhórna — droga wiodąca przez wzgórza otaczające Mielnik; por. ukr. *werch hory* ‘wierzch góry’.

Wilenówka — droga polna do wsi Wilanowo.

W Kamieniach — patrz *Kamienie*.

W Łakach — patrz *Łaki*.

W Topolach — patrz *Topolina*.

W Trojanie — patrz *Trojan*.

Wzgórze Rocha — wzgórze na *Rynku*, na którym stoi kapliczka św. Rocha.

Zadnia Rapa — płaski brzeg Bugu, pokryty różnej wielkości kamieniami; por. *Czynszowa Rapa*, ap. wschł. *zadnij* ‘znajdujący się z tyłu, ostatni’.

Zadnie Płoskiłowo — ostatnie w kolejności podmokłe pole nad Bugiem; por. *Brzozowe Płoskiłowo*.

Zadni Rów — patrz *Ostatni rów*.

Zabuże — miejsce za Bugiem naprzeciw Przedmieścia, gdzie dawniej był most.

Za górą || **Za horoju** — część Mielnika położona za wzniesieniem zwanym *Chmurowszczyzna*, tzw. *Zagórze*.

Zagórczycka — znajdująca się na *Zagórze* ulica Brzeska.

Zagórze — patrz *Za górą*.

Żuniejewo — smug przy drodze do Radziwiłłówki; nazwa niejasna¹².

Niniejsze opracowanie ogranicza się do przedstawienia i klasyfikacji mikrotoponimów mielnickich. W dalszej perspektywie należałoby poddać je szerszej analizie historyczno-językowej, z uwzględnieniem chronologii zapisów w historycznych materiałach źródłowych. Nie zajmując tu miejsca szczegółową charakterystyką stosunków historyczno-osadniczych i historyczno-politycznych, przedstawioną w innych, opublikowanych już opracowaniach¹³, nawet na podstawie dość powierzchownej genetyczno-stratygraficznej charakterystyki bazy leksykalnej antroponimów mielnickich, można stwierdzić, że dawne polsko-ruskie osadnictwo znalazło w nich wyraźne odzwierciedlenie¹⁴.

¹² Tę i inne nazwy terenowe notuje *Słownik nazw terenowych północno-wschodniej Polski*, którego autorkami są N. Barszczewska, J. Głuszkowska, T. Jasińska i E. Smułkowa (Warszawa 1992). Niestety słownik ten nie uwzględnia etymologii nazw.

¹³ M. Kondratiuk, *Nazwy miejscowe południowo-wschodniej Białostoczczyzny*, Wrocław 1974 i in.

¹⁴ Wschodniosłowiańskie cechy językowe mikrotoponimów zostały dość szczegółowo omówione w moim artykule *Wschodniosłowiańskie cechy gwarowe w mikrotoponimii wybranych miejscowości województwa białostockiego*, [w:] *Ze studiów nad gwarami wschodniosłowiańskimi w Polsce*, pod red. F. Czyżewskiego, M. Łesiowa, Lublin 1997, s. 265–268.

RÉSUMÉ

L'article présente l'ensemble de toponymes employés à Mielnik, une localité située dans la voïévodie de Białystok, ainsi que leur classification sémantique et structurale.

L'analyse sémantique des microtoponymes a démontré que les noms topographiques sont les plus nombreux. La caractéristique des bases lexicales des noms analysés permet de constater qu'ils reflètent non seulement l'ancienne colonisation polono-russe, mais aussi le patois ukrainien y parlé à présent.

